

לְאֹרֹר

עיונים לאור תורתו של
מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

גיליון 95

פרשת כי-תבוא, ה'תשע"ט

**לפרשת
כי-תבוא**

הרב יעקב הלוי פילבר

**אגרת
תקנ"ה**

הרב שלמה לוי

**"על ישראל
אמונתו"**

אחדות ישראל
בעין תורנית

**נושאים במשנת
הראי"ה קוק**

אורות התשובה

**אורו
לילדים**

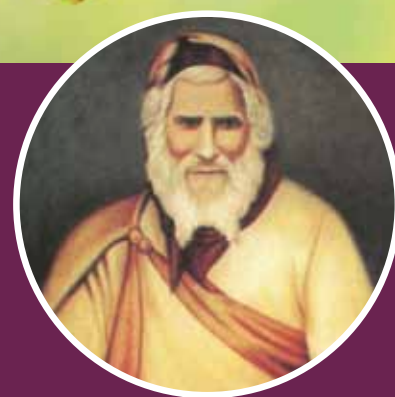

**בראש
צעיר**

**"ובחרת
בחיים"**

**'לשולחן שבת'
פרשת כי-תבוא**

מתורתו של
ה'אביר יעקב'
רבנו יעקב אבוחצירא
זיע"א

משנת מרן
**האור החיים
הקדוש**
זיע"א

- נא לשמור על קדושת הגיליון - טעון גניזה -

לפרשת כי-תבוא

הרב יעקב הלוי פילבר
המכון לחקר משנת הראי"ה קוק

הכרת הטוב

זכות ראשונים כשהתמסר לעמו במצרים וסבל עמו והנהיגם שם בשנות הרעה, ורק לאחר שהקב"ה אמר למשה שלא רק שאהרן מסכים לחילופי המשמרות אלא "וראך ושמח בלבבו", רק אז התרצה משה. במידה זו ממשיך משה גם כשאינו מלקה את מי היאור במכת דם מפני שהיאור הצילו, ולא את עפר הארץ במכת הכינים מפני שהארץ עזרה לו להטמין את המצרי בחול. התנהגות הפוכה משל משה מוצאים אנו אצל בני ישראל בימי גדעון, שהם "לא עשו חסד עם בית ירובעל גדעון ככל הטובה אשר עשה עם ישראל" ועל כך אומר להם יותם בנו של גדעון: "ואם טובה עשיתם עם ירובעל ועם ביתו ואם כגמול ידיו עשיתם לו? אשר נלחם אבי עליכם וישלך את נפשו מנגד ויצל אתכם, ואתם קמתם על בית אבי". וסופה של כפיות הטובה שהביאה הרס הדדי של השותפים בכפיות הטובה, עד שלבסוף נלקחה מהם ההנהגה שנטלו שלא בדין (עיין שופטים פרק ט).

על רקע הדברים הללו נוכל להבין מדוע הקדימה התורה לפרשת הבאת הביכורים את הכתוב: "והיה כי תבוא אל הארץ", שעל כך אמרו במדרש: "עשה מצוה האמורה בענין שבשכרה תכנס לארץ" (ספרי), מה יש במצות הביכורים שבשכרה נכנסים ישראל לארץ? תכלית מצות הבאת הביכורים היא הכרת הטובה, אמנם האדם עמל רבות עד שזכה בפרי יגיעו, אבל לא היה זוכה לכל מה שיש לו ללא מתנת שמים, על כן לפני בואו ליהנות מפרי עמלו עליו לקחת מראשית פרי האדמה ולהביאו אל המקום אשר יבחר ה', ושם להודיע שכל הטוב שיש לו מקורו מריבון העולם שהוציאו מבית עבדים ונתן לו את הארץ הזאת, ארץ זבת חלב ודבש, ועל כן את ראשית פרי האדמה הוא מעלה לבית ה', להודות ולהכיר טובה לבורא עולם. כי רק חברה שאנשיה יודעים להכיר טובה איש לזולתו, לזכור ולהעריך את זכויות הראשונים של החבר, ולקיים את הכתוב: "איש את אחיו יעזרו ולאחיו יאמר חזק", רק עם חברה כזו מובטחים ישראל שיכנסו לארץ ויצליחו בישיבתה בה.

יש דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם ואחד מהם הוא מידת "הכרת הטוב", שאדם המקבל טובה, עזרה, סיוע וכדומה מזולתו, ולאחר מכן לא זו בלבד שהוא מתכחש לטובה שקבל אלא פעמים אף משלם רעה תחת טובה לנותן הטובה, אז לא רק שאינו מכיר טובה אלא שהוא כפוי טובה. מי לנו גדול מאדם הראשון שהיה יציר כפיו של הקב"ה (זהר) ואפילו הוא נכשל בכפיות טובה כשאמר לקב"ה (בראשית ג יב): "האשה אשר נתתה עמדי". כמו כן דור-המדבר שהיה דור דעה אף הוא לקה בכפיות טובה כשאמר (במדבר כא ה) על המן: "ונפשנו קצה בלחם הקלוקל" (עיין ע"ז ה ב). על כן כדי לחנך את עם ישראל לרכוש את המידה החשובה הזו נצטוונו בכמה מצוות שתכליתן להשריש באדם את מדת הכרת הטוב.

וכך מסביר ספר החינוך את מצות כיבוד אב ואם: "משרשי מצווה זו, שראוי לו לאדם שיכיר ויגמול חסד למי שעשה עמו טובה, ולא יהיה נבל ומתנכר וכפוי טובה שזו מדה רעה ומאוסה בתכלית לפני אלוקים ואנשים. שיתן אל לבו כי האב והאם הם סיבת היותו בעולם, ועל כן באמת ראוי לו לעשות להם כל כבוד וכל תועלת שיוכל, כי הם הביאוהו לעולם, גם יגעו בו כמה יגיעות בקטנותו.

וכשיקבע זאת המידה בנפשו יעלה ממנה להכיר טובת הא-ל ברוך הוא שהוא סיבתו וסיבת כל אבותיו עד אדם הראשון, ושהוציאו לאוויר העולם וסיפק צרכו כל ימיו והעמידו על מתכונתו ושלמות אבריו, ונתן בו נפש יודעת ומשכלת, שאילולי הנפש שחננו הא-ל יהיה כסוס כפרד אין הבין, ויעריך במחשבתו כמה וכמה ראוי לו להיזהר בעבודתו ברוך הוא". מדברי ספר החינוך מבואר שכפיות הטובה המתחילה בין בני אדם היא יכולה להביא לבסוף גם לכפיות טובה של האדם כלפי בורא עולם.

משה רבנו משמש דוגמא אישית להכרת הטוב, רואים אנו זאת כשהקב"ה מבקש למנותו מנהיג במצרים במקום אהרן אחיו הוא מסרב, בטענה שהתפקיד מגיע לאהרן שיש לו

פרי האדמה אשר נתת לי

ולהיות מושפע מתרבותם, השפעה שבדרך כלל היא לטובה ולעם ישראל היא לרועץ. אלא שאז יש לחשוש שההסתגרות החקלאית הזו תביא לניוונו של העם, מדוע התורה לא חששה לכך? ההסבר הוא מפני שיש בעם הזה כוח מיוחד, המאפשר לו להשתכלל ולהתפתח מתוך עצמו מבלי הצורך לקלוט רוחות מן החוץ. (ואולי הכוח הזה מסביר לנו את העובדה שבמשך מאות שנים בגלות, למרות שאומות העולם אילצו אותנו לחיות בגטאות, והגויים סגרו בפנינו את מוסדות ההשכלה, למרות כל זאת צמחו מתוך עם ישראל בכל התקופות גאונים לא רק בתורה אלא בכל תחומי החיים).

את השילוב של חיי עבודת אדמה עם התפתחות רוחנית, מוצא הראייה קוק במצות הבאת הביכורים.

במשנה מובא: "כיצד מעלין את הביכורים? כל העיירות שבמעמד מתכנסות לעירו של מעמד ולנין ברחובה של עיר". הביכורים הם הביטוי לחיבה הגדולה שיש בישראל לעבודת האדמה, שאנו מביאים למקדש את ראשית פרי האדמה, להורות שתרבותו של העם תגדל דווקא בהיות ישראל עם לבדד החי מעמל אדמתו ואינו זקוק להתפתחותו ללמוד מדרכי הגויים. הסיבה היא כי הכוח המאחד בישראל אינו הכלכלי אלא דווקא הרוחני, ולכן מביאי הביכורים, קודם בואם למקדש, אינם מתכנסים בעיר המחוז ששם השווקים והמרכז המסחרי, אלא דווקא בעיר של מעמד, שנקבעה לפי החלוקה של עם ישראל בבית המקדש, שנחלקו לעשרים וארבעה מעמדות כנגד עשרים וארבע משמרות הכהנים בבית המקדש, וכל העיירות של מעמד מתכנסות דווקא בעיר של מעמד, להורות שהמסגרת החברתית המאחדת את החברה הישראלית היא הקשורה לבית המקדש. ומפני סיבה זו גם לא היו נכנסים לבתים אלא לגנים ברחובה של עיר, כדי להורות בזה את חיבתם לחיי הטבע המצויה בעבודת האדמה. ומוסיף שם הראייה: אשרי העם שבורר לו חיי תום טבעיים, המצילים אותו מהתדרדרות של פראי אדם, ויחד עם זאת אינם פוגעים ברמתו התרבותית של העם, להיות בעל דעה רמה וזכה עד מאוד, כי עם ישראל מפתח את החמודות הקדושות הגנוזות בקרבו לא מכוחות זרים, אלא מתוך תוכו, מכוחו העצמי הגדול.

לכתחילה לא קבעה התורה מסגרת או צורה מסוימת שבה יחיה האדם חיי תורה ומצוות, לא סביבה עירונית, לא חקלאית ולא סביבה אחרת. יש המסבירים כי משום כך ניתנה התורה במדבר, כדי שלא לקשור את קבלת התורה למשטר חיים כלשהו (עיין פרק כו בתפארת ישראל למהר"ל מפראג). כי את התורה יש לקיים בכל מקום ובכל זמן, בכל מסגרת או צורת חיים. ואעפ"כ גם אם אין אמירה מפורשת היכן יש לחיות חיי תורה, לא נוכל לחדד שמהתרשמות

ממצוות רבות שבתורה נראה שהתורה מעדיפה את חיי החקלאות ועבודת האדמה בחיי היהודי בארץ ישראל, והביטוי לכך הוא ריבוי מצוות התלויות בארץ. ובמיוחד הדבר בולט במצוות הבאת הביכורים, שלקיים אותה יכול רק אדם שיש לו קרקע, ועל כך הוא אומר: "ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי ה'". בספרו עין איה (ביכורים אות כז) מפרש הראייה קוק את הייחוד של חיי עבודת האדמה בחברה היהודית בארץ ישראל וכך הוא כותב: בנוהג שבעולם אנו רואים שחברה העוסקת בעבודת האדמה בלבד, שאנשיה הקשורים לנחלתם ורוב שעות היום עסוקים הם במשק החקלאי שלהם הם מנותקים מהחברה הסובבת אותם, הסגירות הזו יכולה לנוון את התפתחותו המדעית והחברתית של החקלאי. ואילו מי שעוסק במסחר וחרושת, המנהל משא ומתן עם האחרים, המעורבות החברתית שלו בנוסף לתועלת הכלכלית היא מחזקת את האגד החברתי הנוצר במפגש ההדדי שבין הסוחרים הצריכים זה לזה, ואגב עיסוקו הכלכלי הוא רוכש מיתר האומות שהוא בא במגע עמם גם השכלה של ידיעות וחידושים, שכל אלו מפתחים את האדם והחברה.

ומוסיף שם הראייה וכותב: לפי הנוהג בעולם לכאורה עם ישראל, שתכליתו להיות עם חכם ונבון, היה צריך להיות דווקא עם אשר עוסק בחרושת ומסחר, שיהיה נושא ונותן עם עמים רבים, שכל אלו יסייעו לו לרכוש ידע והשכלה. אבל בעם ישראל אנו מוצאים שרצונו של הקב"ה היה שיהיה עיקר עיסוקו של עם ישראל דווקא בעבודת האדמה, שיהיה עם הנהנה וניזון מטוב ארצו, איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו, מה שיבטיח לו להיות עם נטוע על אדמתו, ושלא יעסוק במסחר וקנין, עיסוק שיגרום לו להתפזר בעמים

אגרות קודש - למרן הראיה קוק זצ"ל

הרב שלמה לוי

ראש ישיבת ההסדר ונשיא הגרעין התורני ראשל"צ

אגרת תקנ"ה סגולת ישראל (המשך)

אמנם לפעמים מתגבר חושך כזה שמפסיק את הופעת הסגולה גם כן. אבל זה אי-אפשר כי אם במי שבא למדה זו להיות חס ושלום שונא את ישראל, ודורש רעה להם בפועל ובצפיית-הלב, כמו המינים שמפרש הרמב"ם בהלכות תפלה שהיו מצירים לישראל, וגם זה היה קשה לחכמים מאד לתקן, ע"כ הכריז רבן גמליאל: "כלום יש אדם שיודע לתקן ברכת המינים", והוצרך לתקנה דוקא שמואל הקטן, שהיה נקי מכל מדה של שנאה כמו שהיה מרגלא בפומיה (רגיל על לשונו): "בנפול אויבך אל תשמח", כדי שיכווין ביסוד הברכה דווקא על אותם שכבר אבדו את הסגולה כולה".

איבוד הסגולה וברכת המינים

הרב סולובייצ'יק זצ"ל (בסוד היחיד והיחד) מבאר את מעלתו המיוחדת של שמואל הקטן, "האיש שסמך עליו רבן גמליאל את ידיו והזמינהו לתקן את ברכת המינים נתפס כולו למידת החסד. היא זרמה ממנו בכוח רב ובעוז, אם מחמת אירועי פורעניות הוצרכו חכמי ישראל לנטות מקו הרחמים והחיבה לכל בשר ולהתייצב באומץ ובגבורת פלאים נגד תנועה קשוחה ומסואבת (=הופעת הנצרות), שבאה לסלף את פני האומה והאמונה, הרי הרשות להשתער על האויב ניתנה רק לאיש, שנשמתו ינקה משורשי חסדים עליונים ולא משורשי הגבורות. רק האיש הזה, שכל נפשו ומאודו שתולים היו על פלגי חנינה, אהבה ורחמים, שבמעמקי נשמתו היה מפכה מעיין החסד, רשאי היה לתקן ברכת המינים ולתבוע מאת אביו שבשמים השבתת הרע והשמדת הזדים. בדקו ומצאו את שמואל הקטן, שסיסמת חייו התבטאה בפתגם ספר החכמה "בְּנִפְל אוֹיְבְךָ אֵל תִּשְׁמַח וּבְכַשְׁלוֹ אֵל יִגַּל לְבָבְךָ" שמואל החסיד, והעניו, הצנוע והנחבא אל הכלים, שמעולם לא טעם טעם שנאה וחימוד פרעון מידה כנגד מידה. שמימיו לא קבל על הזולת, ולא התאוונן על עלבון ועוול שגרם לו, נבחר למלא משימה זו שהיה הדור צריך לה. והוא, זה האיש, שכולו שפע חסד סליחה ומחילה, לכל בני אדם עמד בנוכחותו של נשיא ישראל ותיקן את ברכת המינים. איש החסד צירף ברכה חדשה לתפילת שמונה עשרה, שתכליתה היא הנמכת שיעור קומתם של המתפרצים נגד קודשי ישראל. ברכה זו,

מרן הרב זצ"ל מלמד אותנו, שיכול להיות מצב בו אדם מישראל עלול לאבד את סגולת ישראל, זה יכול לקרות בשני מצבים א. הוא שונא ישראל - דורש רעתם של ישראל ורוצה לפגוע בהם ב. דורש להם רעה בצפיית והלב ובפועל - היינו במעשים בפועל, בגידה הלשנה לאויב. מרן הרב זצ"ל דוגמא נותן לכך המינים ('מין' מתלמידי יש"ו הנוצרי) הנוצרים הראשונים, שפעלו נגד עם ישראל, דבר שהביא לאובדן הסגולה הפנימית שלהם היות "שהיו מיצרים לישראל" (כלשון הרמב"ם, ה' תפילה פ"א). הסיבה שהובילה לתיקון ברכת "המינים" לא נבעה מהשקפת עולם מעוותת של כפירה או עבודה זרה, גם לא מעשים רעים, אלא רק בעקבות שנאת ישראל בפועל ורצון לפגוע באומה, עד כדי להביא לאובדנה חס ושלום.

במסכת ברכות (כח ב) אנו נפגשים בתהליך של תיקון ברכה חדשה בתפילת שמונה עשרה - שתוקנה על ידי אנשי כנסת הגדולה עם הקמת בית שני, ובימי רבן גמליאל ביבנה (למעלה מארבע מאות שנה אחרי הופעת הנצרות. ובלשון רש"י - "ברכת המינים ביבנה תקנוה לאחר זמן מרובה קרוב לתרבותו של ישו הנוצרי שלמדו להפוך דברי אלהים חיים"). "תנו רבנן: שמעון הפקולי הסדיר שמונה עשרה ברכות לפני רבן גמליאל על הסדר ביבנה. אמר להם רבן גמליאל לחכמים: כלום יש אדם שיודע לתקן ברכת המינים? עמד שמואל הקטן ותקנה, לשנה אחרת שכחה, והשקיף בה שתיים ושלוש שעות וגמר את הברכה".

שנאה טבעית לאויבי נפשו ורודפי עמו, צריכה היא לבא דוקא ממי שכולו טהור וקדש לד', שתכונת השנאה הטבעית אין בלבבו כלל, ורק מפני שע"י תקלתם של הרשעים המכשילים מחוסרת ההתגלות של התכלית הכללית, יעתר אל ד' להדוך אותם. אבל אם ישאר בלבבו איזה רגש כל דהו של שנאה מפני ההתנגדות הטבעית, אף שהיא קדש לד' בהתחלתה, מ"מ תגבר בלב להיות ג"כ לשנאה טבעית חוץ משורת הכונה האמתית. על כן עמד שמואל הקטן ותקנה, ורק הוא באמת ראוי לה, כי הוא אשר דרש תמיד "בנפול אויבך אל תשמח", והסיר מלבבו כל רגש שנאה גם לשונאי נפשו, והוא כשיתעורר לתקן ברכה למינים לא תמצא בה כי-אם רגשת לב טהור לתכלית הטוב האמתי הכללי.

המשוועת לאלקים ומבקשת את כיליון הרע, צמחה מתוך כוחות האהבה והחסד, שנצטברו באישיותו של שמואל הקטן. לא ממידת הדין ינקה, כי אם ממקור החסדים ומכוונת הייתה בעיקרה כנגד הרשעה ומלכות זדון כאידיאות, בבחינת "יתמו חטאים ולא חוטאים".

מִרְן הֶרֶב זצ"ל בסידורו "עולת-ראי"ה" מבאר כך:

"כל הברכות של התפלה, שהן מלאות חסד ואהבה, ראוי לתקן כל חכם הראוי למעלה רוממה כזאת, לערוך תפלות קבועות לגוי קדוש ועם חכם ונבון. אבל ברכה זו של התפלה, שבתוכה אצורים דברים של שנאה ומשטמה, והאדם באשר הוא אדם אי-אפשר כלל שלא תמצא בקרבו איזו

"ובדורנו נתרבו נשמות רבות שאע"פ שהן שפלות מאד בענין-הבחירה, וע"כ הם נגועים במעשים רעים רבים ובדעות רעות מאד ד' ישמרנו, מכל מקום אור-הסגולה מאיר בהם, וע"כ הם מחבבים מאד את כללות ישראל וחושקים בארץ ישראל, ובכמה דברים טובים ויקרים מהמדות שהם באים מסגולת ישראל בטבע-נפשם הם מצוינים בהם. ונשמות כאלו, אם יזדקק לקרב אותם מי שאין בו דעה עמוקה של טביעת-עין לדעת לחלק בין הצד הסגולי הפנימי הקדוש, שבהם, ובין הצד הבחירי המקולקל שבהם, שהוא מקיף את נפשם כחוחים וקוצים הסובבים שושנה, הוא יוכל להתקלקל הרבה ח"ו, וללמוד ממעשיהם, ולהדבק בצד הרע שבהם והוא מחוייב להתרחק מהם, והשי"ת נותן בלבבו רצון זה ומחשבה זו ובל שנאה ושל התרחקות, כדי שלא יבולע לו".

טביעות עין בעבודת ד'

הוא למד דרך הוכחות מדעיות או הוכחות שכליות אחרות על מציאות ה' בעולם, וככל שמתרבים "הסימנים" כך הוא בטוח יותר באמונתו בריבונו של עולם. אבל ישנה מדרגה עמוקה, שורשית ומהותית יותר - ההכרה דרך טביעות עין.

היות והנשמה שהינה "חלק אלוה ממעל", מחוברת באופן תמידי אל שורשה ויוצרה, הרי שכשהאדם מתחבר באמונתו לריבונו של עולם דרך קשר בלתי אמצעי ומחובר בנשמתו, שכלו, דעתו ותודעתו, הוא אומר: "אֲכַן יֵשׁ ה' בְּמִקוֹם הַזֶּה וְאֶנְכִי לֹא יָדַעְתִּי". האדם שמשיב אבדה זו לעצמו, מגיע לרמת החיבור לריבונו של עולם ברמה הגבוהה ביותר. אך השאלה מתי הוא איבד אבדה זו? הגמרא מתארת שכאשר העובר נמצא במעי אמו, מלאך מלמדו את כל התורה ומשביע אותו שם שבועה (בלשון היה צדיק ואל תהיה רשע), אך רגע לפני שיוצא לאוויר העולם המלאך סותר על פיו ומשכיח את תלמודו. האדם על ידי הלימוד והחיבור שלו לריבונו של עולם מעצים מחדש את הקשר הזה ומשיב את האבדה למקומה מתוך בירור, לימוד והבנה.

מִרְן הֶרֶב זצ"ל מנחה אותנו שמי שיש לו היכרות אישית פנימית ועמוקה עם הנשמה שלו ושל הזולת, הוא מסוגל לחבר את חברו אל נשמתו ולהתוועדה לנשמה, למעיין הפנימי המחייה אותו.

"לא-תִרְאֶה אֶת-שׁוֹר אֶחָיִךְ אוּ אֶת-שִׂי וְנָדָחִים, וְהִתְעַלְמָתָּ, מֵהֶם: הָשִׁיב תְּשִׁיבָם, לְאֶחָיִךְ". מצוות השבת אבדה מופיעה פעמיים בתורה: פעם אחת בפרשת משפטים ופעם אחת בפרשת כי-תצא. מצווה זו מחנכת אותנו לא להיות אדישים ולשבת בחיבוק ידיים אל מול הקושי של חברינו.

התורה מחנכת אותנו להשקיע זמן ומאמץ לטובתם של אחרים ולא להיות שקועים רק בעצמנו. התורה אינה מאפשרת לפתח "ראש קטן", אלא מדריכה אותנו להיות קשובים לחברה ולסביבה ולהיות שותפים בתיקונו של עולם.

ישנם רבדים שונים של מצוות השבת אבדה; הרובד ההלכתי הברור מצווה אותנו להשיב אבדה ולטרוח בה, כל אבדה שיש בה לפחות שווה פרוטה. כמובן שמצוות השבת אבדה מתבצעת על פי סימנים שמוסר בעל האבדה, וכך אנו יודעים שזו בעצם האבדה שלו.

אמנם, ישנה אבדה שמושבת לבעלים על פי טביעת עין, כלומר לא מתוך מסירת סימנים וזיהוי של החפץ, אלא מתוך הכרה בלתי אמצעית בינך לבין החפץ.

הגמרא מסייגת זאת דווקא לאדם שהוא אמין ויש בו אחריות גדולה שלא ייקח חפץ שאינו שלו. שני סוגי השבת האבדה הם סימנים ותביעת עין שמלמדים אותנו על שני נתיבים שיש לאדם לברר ולדרוש ולחקור במצוות האמונה; יש אדם שמגיע לאמונה מתוך דרישה וחקירה של "סימנים"-

"על ישראל אמונתו" - אחדות ישראל בעין תורנית

העומד לפניו בכל מערומיו מתורה ומצוות והוא חושב בדעתו, שהתשובה במלוא מובנה הלא שם היא דרושה, אליהם הדברים מכוונים, להם ולא לו. ו"החפשי", כלומר, מי שהוא עומד בזה המחנה שהוא מתאמר בשמו המודרני הזה, הרי הוא בודאי חושב, שכל הרעיון של תשובה הרי הוא נוסח "חרדי" שאינו שייך לו כלל. ונמצא, שמכאן ומכאן הננו עומדים קרחים, ומוצא לרפואת מכאובינו הנפשיים מאין יבוא?

זהו העיכוב האחד. ועוד עיכוב שני, מה שהוא איננו קל מן הראשון, כמו קיר ברזל עומד לפנינו בין מחנה למחנה, וההארה הכללית ממקור האחדות האלקית הקדושה המוכרחת להיות שורה על ישראל הגוי כולו, הרי היא כמו מתעלמת מעינינו, והננו ממששים כעורים באפילה. אין לנו עצה אחרת, אמנם. כי אם להסיר את שמות הבעלים הללו מעל מחנותינו.

באמת, לא שני מחנות כי אם שלשה מחנות הננו מונים מאז. מסורת ישנה היא ש"צבור" הוא כולל במובנו כפי הנוטריקין שלו "צדיקים בינונים ורשעים", אבל זה דוקא תיאור אישי, ועל כל אדם בפרט למדנו ש"אפילו כל העולם כולו אומרים עליך צדיק אתה, היה בעיניך כרשע" (נדה ל:). וטוב מאד לאדם שיהיה שקוע לחשב חשבון עצמו, ולחטט במומיו הנפשיים ולהביט בעין יפה על אחרים שיוכל באמת להיות שיש במצפונם גם אוצר טוב הסמוי מן העין.

והננו צריכים להחליט, כי כוח כמוס של הצעדה לטובה ישנו בכל המחנות ובכל אישי האומה, וביחוד בכל אלה שהערך הכללי של ישראל ותקנתו יקרים להם באיזו מדה שהיא.

נתודע איש אל אחיו בשם ישראל הכללי, לא בשם מפלגתי ומחנתי. נדע, שיש לנו בכל מחנה הרבה מה לתקן והרבה מה לקבל מהאור והטוב זה מזה, ואז תופיע עלינו האורה העליונה הכללית אשר בה נושע תשועת עולמים, ותתקיים בנו התפילה המוקדשת קודש קדשים, שהננו עתידים להביעה בכל כך המית נפש ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם." ("היסוד", אלול תרצ"ג, ובמאמרי-הראייה).

מסע המחנות -

מרון הראי"ה קוק זצ"ל:

בעמדנו על סף השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה, במצב של תקווה והתעודדות לעומת כל הדכאון אשר עבר עלינו בשנה זו העומדת לחלוף מול עבר פנינו, וממעמקי הלב נאמר עליהם "תכלה שנה וקללותיה ותחל שנה וברכותיה".

ואנו נזקקים לפשפוש המעשים ולהתקרבות לאורח התשובה המביאה גאולה ורפואה לעולם, לפי מצבנו בעולם בכלל ובארץ ישראל שלנו בפרט, הננו צריכים לציין את הגוון המיוחד הדרוש להיות מובלט אצלנו בכיון היסודי הזה.

דומה לנו שהננו מחולקים לשני מחנות. תמיד רגילים לצלצל אצלנו בשני השמות המהוים את הקהלה שלנו בכללו, והם "חרדים" ו"חפשים". שמות חדשים אשר מאז לא היו רגילים להיות מתבטאים אצלנו כלל. ידענו שאין בני האדם שוים במדרגותיהם, ביחוד במה שנוגע לתוכנם הרוחני, שהוא יסוד החיים, אבל שיהיה שם מוגבל ומיוחד לכך המתאר סיעות ומפלגות, מזה לא ידענו. וכדומה שבזה ודאי יש לנו לומר שהימים הראשונים היו טובים מאלה, והלואי שנוכל להשיג מאתנו, בכלל, את אלה שני השמות העומדים לנו לשטן על דרך החיים האייתנים והטהורים הראויים להיות שבים אלינו באור ד' אשר יאיר לנו.

ההבלטה של שני השמות הללו וההסכמה הדמיונית המקשרת את האישים הפרטיים שכל אחד מהם יתאמר לומר: אני הנני ממחנה זה, השני אומר גם הוא: אני הנני ממחנה זה, וכל אחד ואחד הוא מרוצה מעמדתו, הרי הוא סותם את הדרך של התיקון ושל ההשתלמות משני הצדדים. "החרד", כלומר מי שהוא חושב את עצמו שהוא שייך למחנה זה שקוראים לו "חרדים", הרי הוא מביט הבטה מלמעלה למטה אל המחנה השני "החפשים". ובמה שנוגע למחשבות של תיקון, של חיפוש מעשים ושל תשובה הלא מיד הוא שולח סקירת עין אל המחנה השני

”את אחי אנכי מבקש” - רבנו הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ”ל

קריאת רבינו מחודש מרחשון התש”ח. היתה זו תקופה של מאבק הישוב בשלטונות הבריטיים, והדבר גלש לעתים למאבק פנימי בתוך הישוב, בין לוחמי המחתרות השונות, מאבק שהגיע גם לידי שפיכות דמים של יהודים.

”את אחי ואת אחיותי, בכל חלקי עמנו, שבכל המפלגות ובכל הארגונים, הידועים ושאינם ידועים, הנגלים והנסתרים, ושאינם במפלגות ושאינם בארגונים - את כולם אני מבקש ומפיל תחנונים לפניהם. חוסו נא על נפשותיכם ועל נפש עמנו כולו. אל נא יתעלם מאתנו אף לשעה חומר האחריות, לעומת גודל החורבן וגודל הבניין של פרק זמן נורא ונשגב זה, ואל נגיע לידי חילול השם חלילה.

אל נא יחליט כל אחד מאתנו, כל מפלגה וארגון וחלק, אשר כולם הלא את טובת עמנו ותקות ארצנו דורשים, כי רק אתו כל האמת וכל הצדק. אל יחפוץ ואל ידמה, במצבנו האיום הזה, להטיל את דעתו בכפיית ידיים על חברו; אל ישכח, מתוך ההתרגשות של האידיאליות הקדושה, כי הדעה לא תוטל ולא תתקיים בזה אלא תעורבב ותרפה ותימוג, אל נא נעכיר את החופש הציבורי שלנו בדעות ובמשכבות, בשאיפות ובתכניות, בבירוריהן ובטיפוליהן, על ידי העברת גבולות השימוש בכוח הידיים והשרשת השנאה והבוז שבלב. נזכור, כי ”המגביה ידו על חברו נקרא רשע”, וכי היחס השלילי מתכפל בהדדיותו לאין מעצור בין אדם לאדם ובין אח לאח. נצמצם את חילוקי דעותינו הציבוריות בויכוח הדיבור והכתב ובהגשמתן הישרה, ואל נדלדלן בגסות האגרוף ובארסה של השליליות.

נזכור את כוונת הצדק והאידיאליות שבכל אחד מאתנו, ונמצא את הדרך הנכונה והמתאימה לסידור היחסים שבינינו ולתיכון מגמותינו המעשיות. ”אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם, ואיש את רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם”. כפי הסתייגותנו מכפיית הידיים ומטיפוח הניגוד, כפי העדפתנו את המאחד והמשתף אותנו, שהוא מכריע ומרובה על המפריד והמפזר אותנו, כפי שימת לבנו וכיווננו מתוך כך את נתיבות פעולתנו הציבוריות, תרבה האפשרות של ההבנה ההדדית ושיתוף השפה בינינו, יגדל שלום בנינו, תגדל הצלחת בנינו ותפארת שמנו” (אור לנתיבות).

תשובה לשואל -

מִרְן רֵאשׁ הַיְשִׁיבָה וְהַרְבַּה הַרְאִישִׁי לְיִשְׂרָאֵל, הַרְבַּה אַבְרָהָם שְׁפִירָא זְצ”ל:

”במה ששאלת אותי קצת בירורים בענין זה של יחס לגבי יהודים שאינם שומרים תורה ומצוות, זוהי סוגיא קשה ומורכבת מאד. יש בהם הלכות גדולות של תורה בעניינים גדולים של מידת הסבלנות, אהבת ישראל, אחדות ישראל וסנגוריה על ישראל שהם הם גופי תורה כבשונו של עולם ממש. ההוראה בעניינים אלו מסורה בכל הדורות לרבנים המעורבים עם הציבור ונושאים בעול הציבור. לרבנים גדולים המכירים במכאובי הדור ובמבוכותיו. ובמיוחד בדורנו דור של ערבוביה וכמו שכתבו חז”ל על דור של עיקבתא דמשיחא וכו’, וידוע כי בנפשותם אור וחשך בערבוביה, מעוטי אמונה וגם נושאים בעול של כלל ישראל וקודשי ישראל לעתים עד כדי מסירות נפש ממש. ויודעין לשקול כמו”ש חז”ל פלס דרכיך וכו’.

אכן, ח”י לוותר על דבר כלשהו מהתורה, ואין לאומה רק אמונת התורה בלבד ובשלימותה ולא ייתכן לצמצמה, ח”ו, אלא גם זה תורה - איך מוכיחים, ואיך מקרבים, ואיך מוציאים יקר מזולל, ואיך מתרחקים מפירוד ומחלוקת ככל האפשר. זו היתה עבודת הקודש של גדולי ישראל בכל הדורות, ובארץ במיוחד ע”י מרן הראי”ה קוק זצ”ל ואשר בעקבותיהם אנו הולכים - לקרב את ישראל בינם לבין עצמם ובינם לבין אבינו שבשמים.

במיוחד גדולה עבודה זו אחרי השואה ואחרי שהשי”ת הקים לנו את מדינת ישראל בארץ הקודש, שקמה ומתקיימת גם עתה במסירות נפש ממש, של כל ציבור ישראל, צדיקים בינונים ורשעים, וגם עתה אנו זקוקים למסירות נפש, לעבדה ולשמרה. ארץ ישראל איננה שטחים, אלא ארץ חמדה, חמדת עליונים ותחתונים כלשון הגר”א, ומצוה מהתורה להחזיק בה ולהתישב בה והיא מעשה שמים להפיח רוח חיים בעם שרידי חרב וכל אחד מבניה יש לו אחיזה בקצת מצוות של תורה, ועת לתוכחה מתוך אהבה וקירוב לבבות והחיוב להגביר האחדות בישראל וחיוזק סבלנות הדדית, ולימוד זכות וכמו”ש בתנ”ך על גזעון בחג הפסח שלימד זכות של עם ישראל ונאמר לו ”לך בכחך זה והצלת את ישראל”. והמסילת ישרים בפרק על דרכי החסידות האריך הרבה על החיוב ללמד זכות על ישראל....

יעזרנו ד’ לבנות את מדינתנו כמדינה יהודית שלמה באור של תורה ואמונה, מתוך תשובה גמורה, וישרה בינינו, אהבה ואחוה ושלום ורעות, ויפרוש עלינו סוכת שלום מבפנים ומבחוץ, עלינו ועל כל אחינו בני ישראל

(פרסום ראשון, מתוך ”מורשה” - קובץ שיחות ומאמרים, ח”ב, בהכנה לדפוס).

נושאים במשנת הראי"ה קוק - 'אורות התשובה':

פרק ג

תשובה פרטית מפורשת:

יש תשובה מְכוּנֶת נגד חטא מיוחד או חטאים רבים. והאדם שם חטאו נכח פניו, ומתחרט עליו ומצטער על אשר נוקש בפח החטא, ונפשו מטפסת ועולה. עד שהוא משתחרר מהעבדות החטאית, ומרגיש בקרבו את החרות הקדושה, הנעימה מאד לנפשו הנהלאה, והוא הולך ומתרפא. וזהרי אורה של שמש החסד, חסד עליון, שולחים אליו את קוניהם, והוא הולך ומתאשר, הולך ומתמלא ענג ודשן פנימי, יחד עם לב נשבר ונפש שחה מדכאה, שהוא מרגיש בקרבו, שגם רגש זה עצמו, הנאה לו לפי מצבו, מוסיף לו ענג ורחני פנימי ושלמות אמתית.

הולך הוא ומרגיש שהוא מתקרב למקור החיים, לאל חי אשר זה לא כבר היה כל כך רחוק ממנו, נפשו הכמהה זוכרת בששון לב את ענייה ומרודה הפנימיים, והיא מתמלאת רגשי תודה, בהלל וזמר היא נושאת קול: "ברכי נפשי את ד' ואל תשכחי כל גמוליו, הסלח לכל עונכי הרפא לכל תחלואיכי, הגואל משחת חייכי המעטרכי חסד ורחמים, המשביע בטוב עדיך, תתחדש כנשר נעוריכי, עשה צדקות ד' ומשפטים לכל עשוקים". הוי! כמה עשוקה היתה הנפש, בעוד משא החטא, קדרותו, גסותו וסבלו האים, מנח עליה! כמה היתה ירודה וסחופה, גם אם עשר וכבוד חיצוני נפל לה לחבל! מה יועיל כל הון, אם התוך הפנימי, תוך החיים, הוא מדלדל ויבש? ומה מאשרה היא קצת בהרגישה בקרבה כי כבר נרצה עוונה, כי קרבת אלהים חיה ומאירה בקרבה, כי הוקל משאה הפנימי, כי היא כבר שלמה נשיה, ואינה עוד מעשקה בעשק וטרוף פנימי, מלאה היא מנוחה ושלווה כשרה: "שובי נפשי למנוחייכי כי ד' גמל עלייכי".

ביאורים

לגבי משך זמנה, התשובה מתחלקת לשני חלקים: תשובה הסוג הראשון של השינוי מתייחס לפגמים מסוימים שניתן להצביע עליהם בבירור. האדם מכיר בחטאים שמעיקים עליו ומצערים אותו, וכדי להשתחרר מהם הוא פותח בתהליך התשובה הנקראת 'תשובה פרטית מפורשת'. החטאים הם הרגלים מגונים שהפכו לטבע שני, וכך הם מצמצמים את האישיות. הבחירה החופשית נשללת למעשה, מהאדם, והוא חש כנוע ומשועבד ליצרים ולתאוות שמנהלים את חיו.

התשובה מעניקה לאדם שתי תחושות שונות שעל פני השטח הן סותרות זו את זו, אולם בעמקי הנפש הן דווקא משלימות זו את זו. הצער והשמחה משמשים בערבוביה -

דיכאון ושברון לב על אופי חלש שלא היה מסוגל לעמוד בפיתוי, ועונג פנימי על תחושת ההתחדשות ועל הידיעה שהכול יכול להשתנות. האדם מתמלא בעצבות כשהוא שם לב לחטאים שהפכו לדבר שבשגרה, ומתמלא באושר כשהוא מרגיש שהוא מסיר מעליו שכבות של לכלוך. דפוס ההתנהגות הישן שחזר את המעידות והנפילות שוב ושוב, תוך התמכרות לריגוש המיידית שהן העניקו לנפש. התשובה מוציאה את האדם לחירות, ונותנת לו את האפשרות לחיות כפי שהוא רוצה באמת. התשובה מאפשרת לרצון של האדם לפגוש את רצון ה' ולהתמזג איתו ללא הפרעות.

תשובה סתמית כללית

וישנה עוד הרגשת תשובה, סתמית כללית. אין חטא או חטאים של עבר עולים על לבו, אבל בכלל הוא מרגיש בקרבו שהוא מדכא מאד, שהוא מלא עוון, שאין אור ד' מאיר עליו, אין רוח נדיבה בקרבו, לבו אטום, מדותיו ותכונות נפשו אינן הולכות בדרך הישרה והרצויה, הראויה למלאות חיים הגונים לנפש טהורה, השקלתו היא גסה, רגשותיו מערובים בקדרות וצמאון שמעורר לו געול רוחני, מתבייש הוא מעצמו, יודע הוא כי אין אלוה בקרבו, וזאת היא לו הצרה היותר גדולה, החטא היותר אים, מתמרמר הוא על עצמו, אינו מוצא מנוס מפח מוקשים שלו, שאין לו תכן מיוחד, רק הוא כלו כמו נתון בסד.

מתוך מרירות נפשית זו באה התשובה כרטיה של רופא אמן. הרגשת התשובה ועמק ידיעתה, סמיכותה הגדולה בעמק הנפש, בסתר הטבע, ובכל חדרי התורה, האמונה והמסורת, בכל כחה היא באה וזרמת בתוך נפשו. בטחון עז ברפואה. בתחיה הכוללת, שהתשובה מושיטה לכל הדבקים בה, מעביר עליו רוח חן ותחנונים, "כאיש אשר אמו תנחמונו כן אנכי אנחמכם". מרגיש הוא, ובכל יום ויום שעובר עליו, בהספמת תשובה עלאה וכללית זו. הרגשתו נעשית יותר בטוחה, יותר מחוררת, יותר מוארה באור השכל, ויותר מתבארת על פי יסודי תורה. והנה הוא הולך ונוהר, פני העם חלפו, אור רצון בא וזורת, הוא מתמלא עז, עיניו מתמלאות אש קדש. לכו כלו נטבל בנחלי עדנים, קדשה וטהרה חופפות עליו. אהבה אין קץ מלא כל רוחו, נפשו צמאה לד', וכמו חלב ודשן תשבע מצמאונה זה גופו, רוח הקדש מקשקשת לפניו כזוג והוא מבשר שנמחו כל פשעיו, הידועים ושאין ידועים, שהוא נברא מחדש בריה חדשה, שכל העולם כלו וכל העולמים התחדשו עמו, והכל אומר שירה, חדות ד' מלא כל. "גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם, ואפלו יחיד שעשה תשובה מוחלין לו ולעולם כלו".

ביאורים

הסוג הראשון של התשובה, מתייחס לאדם שאצלו, באופן כללי, 'הכל בסדר', חוץ מכמה נקודות הדורשות טיפול פרטני. הסוג השני של התשובה מתייחס לאדם שמרגיש שאיבד את הדרך. זה לא רק חטאים בודדים שהוא לא מצליח להיגמל מהם, אלא תחושה עמוקה שכל החיים שלו לא צועדים בכיוון הנכון. התפילה לא מצליחה לעורר אצלו שום דבר בלב, אין לו שום חשק והתלהבות מדברים שבקדושה, שאיפות להתקדמות ולעלייה בעבודת ה' הן ממנו והלאה, הוא ממלא את חובותיו הדתיות כתשלום מס, וממשיך הלאה בשגרת חייו. עולם הנפש וערכים רוחניים לא נמצאים בראש סדר העדיפויות שלו. האמונה שלו חסרת חיות והזדהות, והיא בסך הכול המשך טבעי של הרגלי הילדות שהוטמעו בו. אדם כזה זקוק ליתשובה סתמית כללית, שיוצרת טלטלה שמנערת את כל האישיות. הוא מצליח לפרוץ את המסגרת הצרה שהיה נתון בתוכה ולצאת למרחב.

הביטחון והאמון בכוחה של התשובה, נולדים דווקא מתוך המצוקה הנוראית המשדרת לאדם שיאי אפשר להמשיך כך. המחנק הרוחני שבו הוא היה נתון, חשף בפניו את אוצרות החיים שמסתתרים עמוק בתוכו ומשתוקקים להתגלות. התשובה הפכה אותו מאדם שחוק וחסר מוטיבציה, לאדם רענן בעל רצון וכוחות אדירים. התשובה לקחה נפש עייפה שהיאוש מכרסם בה, לנפש אמיצה ושמחה עם ברק בעיניים. האדם מרגיש שהוא נולד מחדש, ומצליח לארגן את המחשבות והשאיפות שלו בהתאם.

הרחבות (לכל הפרק)

רפואת הנפש

וְהוּא הוֹלֵךְ וּמְתַרְפֵּא. הרב קוק מתאר את תהליך התשובה כרפואת הנפש. התייחסות דומה לתשובה ניתן למצוא בספר ירמיהו: "שובו בָּנִים שׁוֹבְבִים אֶרְפָּה מְשׁוֹבְתֵיכֶם (מעשי השובבות שלכם)...". [ירמיהו ג, כב] ומבאר שם הרד"ק "ואמר עניין רפואה על הסליחה דרך השאלה..."

כי כמו שמכת הגוף נרפאת ברפואה שעושים לה, כן מכת הנפש - והוא העוון, רפואתה [היא] הסליחה עם התשובה". מדברי הרד"ק עולה שעל מנת להגיע ל"רפואת הנפש" לא די בתיקון המעשים והחזרה לדרך הישר אלא יש צורך גם במחילת ה' על החטאים. מה תפקיד המחילה אחרי שאדם כבר תיקן את מעשיו? מבאר זאת ר' צדוק הכהן מלובלין "דלכל תשובה צריך שני דברים: ההתקרבות מהיום והלאה לתורתו ועבודתו, ורפואת הקודם" [ליקוטי מאמרים עמוד פה]. היינו, אדם השב בתשובה מתקן את מעשיו העתידיים, והכפרה האלוהית מרפאת את מומי העבר שיצרו החטאים.

מהיכן נובע שברון לבו של בעל התשובה?

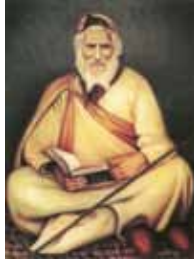
יְחַד עִם לֵב נִשְׁפָּר. בספר אורחות צדיקים מבואר, ששברון הלב של בעל התשובה אינו מגיע רק מפני יראת העונש, אלא ישנו שברון לב המגיע מפני יראת הרוממות (יראת הבאה מהכרת עליונות הבורא, כמו יראה מפני אדם חשוב) "...כי המכיר את בוראו ידע כמה העובר על דבריו משפיל עצמו, וייכנע" [אורחות צדיקים שער התשובה ד"ה השביעי]. היינו, כשאדם נפגש עם גדלותו של הבורא, הוא מבין באיזה מקום שפל היה כשהיה שרוי בחטא.

השפעת החטא על נפש האדם

לְבוֹ אָטוּם. מעשיו של האדם משפיעים על יכולתו הנפשית לקלוט עניינים רוחניים. כך אומרת הגמרא: "תנא דבי רבי ישמעאל: עבירה מטממת לְבוֹ של אדם, שנאמר: "וְלֹא תִטְמְאוּ בְּהֵם וּבְטַמְאֹתָם בָּם [ויקרא יא, מג] אל תקרי וּבְטַמְאֹתָם אלא וּבְטַמְאֹתָם" [יומא לט.]. על כן החוטא מרגיש רחוק מהקב"ה. הרגשה זו אינה באה מייד אחרי עשיית החטא, אלא כאשר הוא יתפלל, יקיים מצוות או ילמד תורה לאחר שחטא, הוא יחוש שאינו חש שמחה ודבקות בבורא כבעבר. כך כותב הרב קוק במוסר אביך: "וכשילך בהרגלו האפלה לא ירגיש טמטום הלב, רק כשיתחיל לעבוד (עבודת ה') וללמוד, כמו הרעב כמה ימים שעל ידי ריח המאכל מתחזק אצלו הרעבון" [מוסר אביך פרק א, ד].

(באדיבות עמותת "בשביל-הנשמה", מתוך מיזם "הלימוד היומי באמונה", להצטרפות ולקבלת הלימוד בדוא"ל: Emunadaf@gmail.com)

לשולחן שבת פרשת כי-תבוא

מתורתו של ה'אביר יעקב' -
רבנו יעקב אבוהצירא זיע"א

רק בעזרת הקב"ה יכול לנצח את יצר הרע

בקש לאבד את יצר הטוב. **וירד מצרימה**. דהיננו, שאין יצר הרע מתגבר על האדם ביותר עד שלש עשרה שנים שבא יצר הטוב, ובאותה שעה בא יצר הרע בחילותיו ומצר על האדם במצרים רבים, בהרהורים ומחשבות רק רע כל היום. וזהו **וירד מצרימה**, דהיננו, מצר על האדם בצרות רבות ומחשבות ורהורים רעים:

יצר הרע מפתה בתחילה מעט ולבסוף שולט באדם

ומתחלתו **ויגר שם במתי מעט**, שמתחלה בא יצר הרע בפתי מעט, כמו שכתוב בזהר הקדוש (ח"ג רסז): 'ויבא הלך לאיש העשיר וגו' (שמואל ב' יב ד), וכשיראה שהאדם שומע לו הולך ומתגבר, עד שנעשה בעל הבית. וזהו **ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב**, וכיון שנתגבר, באותה שעה וירעו אתנו המצרים ויענונו, הם יצר הרע וחילותיו שכלם נקראים מצרים, שמצרים ומרעים לנו. **ויתנו עלינו עבדה קשה**, דהיננו שהכבידו עלם עד שנטמענו בזהמא שלהם:

(פיתוחי חותם פרשת כי תבוא)

וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב. וירעו אתנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבדה קשה (דברים כו ה-ו)

וצריך אתה לתן הודאה להקדוש ברוך הוא על שעזרך עד שנצחת ליצר הרע, שהנצחון תלוי בידו יתברך, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים לו לב-לג) 'צופה רשע לצדיק', שהוא יצר הרע הרויף אחר הצדיק 'ומבקש להמיתו', ה' לא יעזבנו בידו'. וזהו שאמר **וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אבד אבי**, ארמי הוא יצר הרע שהוא רמאי, אבד אבי, דהיננו בקש להאביד את אבי, כתרגומו. ואבי האמור כאן הוא יצר הטוב שהוא כאב לאדם, שמורה לו דרך טובה וישרה, ותבת אבי נמי גימטריא י"ג, רומז ליצר הטוב שאינו בא לאדם כי אם עד שלש עשרה שנים. וזהו **אבד אבי**, לפי שיצר הרע הוא עו פנים ותקיף מיצר הטוב, וכמו שקרא שלמה המלך עליו השלום ליצר הטוב (קהלת ד יג) 'ילד מספן וחכם' ויצר הרע מלך זקן וכסילי, ובתקפו של יצר הרע ועזות פנים שלו

עניני תשובה

לב נשבר ונדכה - תיקון גדול לבעל תשובה

וכיון שיתנהג בשברון רוח תשובתו לא תשוב ריקם, וכמו שנאמר (שם פסוק יט) 'לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה'. והשבר שישבר לבו ורוחו גדול מכל יסורין וענשים שיבואו עליו, וכמו שנאמר (משלי יז י) 'תחת גערה במבין מהפכות פסיל מאה', דהיננו כיון שהמבין ישבר לבו בגערה ואנחה על מה שעבר עליו, זה יותר ממאה מלקיות באין מבין. ובא הרמז על נכון תקון ברית הוא אנחה יאנח בשבר רוח, וכזה ושב ורפא לו:

(גנוי המלך, תיקון הברית אות יד)

בראשית ברא אלהים וגו' (בראשית א א).

בראשית ראשי תבות תקון ברית אנחה יאנח שבר רוח. בא לרמז כדכתבנו בסמוך, ואלה מוסיף, דמי שפגם בברית תמיד יהיה נאנח ודואג, וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (שם נא ה) 'וחטאתי נגדי תמיד', ותמיד יהיה בשברון רוח. ובא הרמז במלת 'ברית' אותיות 'תביר', שם רמז דמי שפגם בברית תקונו 'תביר', יהיה שבר רוח:

לשוב אל ה' בלב נשבר

על העונות שעברו עליו, וזהו שמסים לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה, דהיננו כשישוב האדם ב'לב נשבר ונדכה' בתשובה כראוי, אז 'אלהים לא תבזה', שאתה מסיעו לשבר הרוח הטמא שנתלבש בו, וזהו 'אלהים לא תבזה'. ועל זה

זכחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה (תהלים נא יט).

ומסים דוד המלך עליו השלום ואומר, דשברת הרוח הטמא הזה הוא במה שיהיה שפל רוח ומכנע, ולבו שבור באנחות

לא תמות' (שמואל ב' יב ג), 'חטאתך' היא הרוח שנתלבשה בו, 'העביר חטאתך' סופי תבות גימטריא 'הרוח' עם הכולל: (שערי תשובה, אות כד)

הדבר של שבירת הלב אמר דוד המלך עליו השלום (שם קט כב) 'ולבי חלל בקרבי', דהינו עשיתי לבי מת בקרבי ממש, ועל ידי זה נשבר רוח הטמאה וחלף הלך לו. ומשום הכי בשרו הנביא עליו השלום ואמר לו 'גם ה' העביר חטאתך

כל תיקון האדם תלוי בלב

גימטריא תנ"ד, והוא חשבון עצי גפר עם הכולל גימטריא גם כן תנ"ד, וחשבון זה גימטריא 'חותם', לרמז דכשיהיה הלב שלם ביראת ה' אז נחתם בטבעת המלך מלכו של עולם, ונחתם בחותם אמת, וזה נרמז במה שנאמר (שיה"ש ח ו) 'שימני כחותם על לבך', במלוי 'לב' גימטריא 'חותם', ו'חותם' עם הכולל הוא גימטריא שלשה אהי"ה קס"א קמ"ג קנ"א, דכשיהיה האדם שלם בלבו עם השם, יהיה השם עמו בכל עת ויעזרהו על כבוד שמו, וזהו משמעות 'אהיה', שאומר השם אנכי אהיה עמו כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ט:): 'באהיה אשר אהיה' (שמות ג יד), 'אהיה' עם בצרה זו, 'אשר אהיה' עם בצרה אחרת, נמצא כשהלב יהיה שלם בעבודת השם אז יהיה נחתם בטבעת המלך ויהיה השם בעזרו:

(מחשוף הלבן פרי' נח)

עשה לך תבת עצי גפר קנים תעשה את התבה וגו' (בראשית ו יד).

מלת 'כופר' במלוי כזה כ"ף וי"ו פ"א רי"ש, גימטריא תרי"ג ועוד מאה, מאה ברכות בכל יום, שיהיה מקים תרי"ג מצוות, דעקר הלמוד הוא המעשה כמו שאמר התנא (אבות פ"א מ"ז) ולא המדרש הוא העקר אלא המעשה. וצריך שיהיו פיו ולבו שוין, וזהו שאמר וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר, הם תרי"ג מצוות הרמוזים במלת 'כופר' במלוי, כמו שכתבנו:

כשהלב שלם בעבודת השם - הקב"ה בעזרו

עוד, עצי גפר, לרמז מה שהקדמנו בתחלה, דכל תקון האדם תלוי בלב, דאם יהיה לבו דבק בעבודתו יתברך כל האיברים נגרים אחריו. והנה לב, כשתמנה המלוי של 'לבי' לבדו הוא

בעל תשובה נקרא 'צדיק'

שקיה שלם לפניו בדור המבול קרא אותו הקדוש ברוך הוא צדיק. וכתוב זה בא להשמיענו דגם בעלי תשובה נקראים צדיקים ונכללים עם צדיקים בשם, להורות דכמו שאלו לא חטאו גם אלו לא חטאו, לזה אמר 'ועמך כלם צדיקים' דהינו בין בעלי תשובה בין צדיקים גמורים כלם נכללים ביחד ונקראים צדיקים, שהרי מספרם שוה כמו שכתבנו:

וכזה אתי שפיר מלת 'כלם' דקאי דוקא על בעלי תשובה לכללם עם הצדיקים בשם זה של צדיקים, ו'כלם' הצדיקים ובעלי תשובה 'לעולם יירשו ארץ' שהיא ארץ עליונה ארץ החיים, דכתוב אחר אמר (תהלים לו כט) 'צדיקים יירשו ארץ', דלא תימא דוקא צדיקים גמורים, לזה אמר דגם בעלי תשובה נקראים צדיקים, ואין חלוק בין אלו לאלו. ומי שחסר לו שום תקון, אני שומרו ועושה אותו כנטיעה פעם אחר פעם עד שיהיה מתקן ושלם כראוי, וזהו שאמר 'נצר מטעי' דהינו אני נוצר הנטיעה ונוטעה פעם אחר פעם, עד שתהיה שלמה בהתפארות גדולה כראוי, וזהו 'מעשי ידי להתפאר':

(שערי ארוכה אות ט)

צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה (תהלים צב ג).

כאן חזר לדבר על בעלי תשובה דנתקנים תקון גדול על ידי תשובתם ועל ידי הגלגול. 'יפרח כארז בלבנון ישגה' סופי תבות עם כללות ד' אותיות גימטריא 'בגלגול', דעל ידי גלגול מפרית וצומח גזעו ומחליף כארז ונתקן מה שחסר לו. והנה 'גלגול' גימטריא 'חסד', דחסד גדול עושה הקדוש ברוך הוא עם האדם שמחזירו בגלגול כדי לתקן מה שחסר לו, ועל ידי שעושה תשובה האדם, היא הגורמת לו להשלים תקונו בגלגול. ואפשר דזה נרמז במשמעות תשובה, דעל ידי תשובה באה אלו השבה שישונו לעולם אחר מותו לתקן מה שחסר לו:

והנה כתוב (ישעיה ס כא) 'ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ', דמה שאמר 'כלם צדיקים' קשה ההבנה, וכי העם כלם צדיקים, והרי עינינו הרואות דאין העם כלם צדיקים. ואפשר דמלת 'צדיקים' כלל בעלי תשובה ד'צדיקים' במלוי צדי דלת יוד קוף יוד מם, גימטריא זו בעלי התשובה עם הכולל, דקרא לצדיקים גמורים ולבעלי תשובה 'כלם צדיקים'. דקריאת שם צדיק דבר גדול, ועל זה נקרא יוסף הצדיק, ונח

תשובה בשבירת לב ובהכנעה

קרוב ה' לנשברי לב, הם המשפרים תאוות לבם, ואת דכאי רוח יושיע, הם המשפילים רוחם וחוזרים ענוים. באמת, כשיהיו השבים בתשובה ענוים, אז יהיה ה' קרוב להם וישומע תפלתם ומקבלה:

(אלף בינה מזמור לד בתהלים)

(נלקט ונערך ע"י ישיבת 'אביר-יעקב', מכון 'אור-לישרים', נהריה)

קרוב ה' לנשברי לב ואת דכאי רוח יושיע (תהלים לד יט). בא להודיע, דעקר קבול התשובה הוא שברון לב והכנעת רוח, דכל מה שירבה האדם בשבירת לב ובהכנעת רוח, תרבה נפשו להטהר. וכל עקר התשובה תלוי בזה, דאם לא שבר תאוותו והסיר גאותו לא עשה ולא כלום. לזה אמר

לשולחן שבת פרשת כי-תבוא

גליון שבועי במשנת
מרן האור החיים הק' זיע"א

היו משתגעים ומתלהטים אחריה

כל חייך וכל חירו וכל טוב בעלמא דיך ובעלמא דאתי [-כמה הם טפשים בני אדם שאינם יודעים ואין מסתכלים לעסוק בתורה, שהרי התורה היא כל החיים וכל החירות וכל הטוב בעולם הזה ובעולם הבא]. 'גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושיה בעולם הזה ובעולם הבא' (אבות פ"ו מ"ז).

לכאורה יש להתבונן בלשונו של רבינו, מה ביאור הדבר 'משתגעים ומתלהטים אחריה', למה זה יאמר בלשון 'משתגעים' שהוא לשון שמצאנוהו בתוכחה כמו שנאמר (דברים כח, לד) 'וְהִיִּיתַ מְשֻׁגָע מִמְרָאָה עֵינֶיךָ', וגם 'מתלהטים' הרי זה לשון להט של אש, ומורה באצבע על התלהבות מיוחדת במינה, וצריך להבין ביאור הדברים.

ידועים ומפורסמים דבריו הנשגבים של רבינו האור החיים הקדוש זיע"א בפרשתנו, אודות מעלת התורה במטבע לשון נפלא ונורא: 'שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה', ולא עוד אלא ש'לא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה' - הם גם היו 'משתגעים' ו'מתלהטים' אחרי התורה, וגם לא היה נחשב בעיניהם מאומה מכל ענייני עולם הזה, לא כסף ולא זהב, אלא היו עסוקים אך בעסק התורה, 'כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם', כדברי הזוהר הקדוש (ח"א קלא:): רבי אלעזר פתח ואמר, 'גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך' (תהלים קיט יח), כמה אינון בני נשא טפשיין דלא ידעין ולא מסתכלין לאשתדלא באורייתא, בגין דאורייתא

משל נפלא מן החיים

מידות האדם, במה הוא נחשב כמשונה במעשיו ובמה אינו נחשב משונה.

כן הוא הדבר הזה בלומד התורה הקדושה, אדם שיושב ולומד ברוגע וזוכר שיש לו כוס קפה אינו דומה למי שכל כך להוט אחרי התורה עד שכל מה שאינו קשור לתורה אינו נמצא בעולמו, וממילא לעומד מהצד הוא עלול להיראות כשונה וכחריג, כאשר באמת אין הוא שונה אלא משוקע בתורה. נמצא שאין זה משוגע לשלילה כי אם לחיוב.

הצד השווה של המשוגע והמתלהט הוא בכך שאותו אדם בהנהגתו מתנתק לגמרי מסובביו, עד שאי אפשר לומר לו מה תעשה, הלא אי אפשר לומר דבר וחצי דבר למשוגע, כשם שאי אפשר לקוות מאחד שמתלהט ומתלהט וכל כולו נמצא בתוך הלהט והאש, כי מבחינתו בשעה זו הוא סבור שהוא איש רגיל ומעשיו כשורה. אין זה מעניינו מה האחרים חושבים עליו.

וכך ממש אנו אמורים להיות משוקעים בלימוד התורה הקדושה, כדרשת חז"ל על הפסוק (במדבר יט, יד) 'זאת התורה אדם כי ימות באהלי', אמר ריש לקיש אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה. בפשטות הכוונה במי שמתייגע ועמל בה,

אך יתבאר על פי משל מן החיים. אם אנו רואים אדם שמכין לעצמו כוס קפה ערב בטרחה רבה ומרובה ולבסוף אינו שותהו, נאמר מיד שהוא שונה. אולי הוא משוגע. מפני מה טרח אם אינו שותה. אולם הבה ונחשוב חשבוננו: למה זה הוחלט לנו שהוא משוגע, אין זאת אלא מפני שהוא נוהג באופן אחר מיתר בני האדם. הוא חורג מן הרגילות. אמנם אם אותו אחד הוא איש עסקים שלהוט אחר עסקיו הבודעים וכלל לא שם לב שהכוס קפה נמצא לידו, בכהאי גוונא בוודאי לא ייחשב לאיש משוגע, מאחר שאין הוא שונה בכך מאחרים ואין מעשיו חריגים. הוא באמת שכח שיש לו כוס שתייה.

אם אדם מכין כוס קפה ולפתע שומע כרוז מכריז שמחלקים אלף דולר ברחוב הסמוך, והוא זונח את הקפה כדי לרוץ לקבל אלף דולר הרי זה איש רגיל לגמרי, אדרבה, אם היה נשאר לשותות את הקפה אז היו חושבים עליו שהוא משוגע. ואם אין הוא זקוק לסכום זה, הרי שבסכום כפול ומכופל בוודאי היה רץ כדי לקבלו. כיוצא בזה, אם יחליט אדם ללכת בבגדי שחור מכף רגל ועד ראש הכי יהיה נחשב לאדם מן היישוב. בוודאי שלא. אך אם כל אנשי מקומו יהיה מנהגם בכך, הרי אדרבה אם לא ילך כך יהיה זה משונה ומשוגע. נמצא שכל עניין השיגעון אינו אלא עניין יחסי, שתלוי לפי

יושב ולומד אין שום דבר בעולם. זהו 'משתגעים ומתלהטים', כמו המשוגעים והמתלהטים שאין להם בכלל שליטה עצמית, לא מעניין אותם מהעולם, הם מתנהגים לפי מה שנראה להם באותה שעה. כך הלומד תורה, צריך ללמוד באופן כזה שלא מעניין אותו מאומה ולא נחשב בעיניו מאומה.

כמו רבא שהיה לומד תורה ודורך על האצבע, והאצבע היה זב דם והוא לא הבחין בכך. אבל בספרים הקדושים מבואר עניין אחר: יודעים אתם אצל מי מתקיימת התורה, אצל מי שכל העולם נחשב אצלו כימת' בשעה שהוא לומד. אין הוא רואה כלום חוץ מלימוד התורה. אין כלום מלפניו. כאשר הוא

איך לא אבוש שאני אינני רתוק כך לגמרא

אולי עוד יצא מזה דבר טוב.

הלך החסיד לבית המרזח והקשיב לדברי הליצנות שם. לאחר מכן, נכנס לחדר הפנימי וראה כיצד משחקים בקלפים, ראה איך הם שקועים במשחק, והיה מרותק להם במשך שעותיים. כשחזר החסיד לביתו, החל בוכה במר לבו. נזעקה אליו הרבנית אשת חבר, מה לך בוכה. אמר לה: מנורת זהב מפוארת היתה לי, הלילה מסרתיה לבדיקה ונמצאו בה סיגים. החלה הרבנית חושבת שמא השתטה, 'כלום מתוך שכרות הינך דובר?' - שאלה אותו, איזה כלי זהב בראשך יש לך?

אמר לה החסיד: יודע אני מה שאני אומר. לבי הוא מנורת זהבה שלי. כל הימים הייתי בטוח שהוא כלי זהב ללא סיגים. אך לאחר שראיתי מה שראיתי, הנה ראיתי שעדיין לא הגעתי להיות זהב מזוקק, אם אותם משחקי קלפים יכולים היו להיות שקועים במשחקם כך, איך לא אבוש שאני אינני רתוק כך לגמרא.

למחרת, פגש אותו היצר הרע מתפלל בדביקות כזאת, בחשק ובהתלהבות יתירה, וידע כי הפסיד את שרצה להשיג.

דרך משל היה היבן איש חי' זיע"א מספר: פגש פעם היצר הרע את היצר הטוב, אמר היצר הרע ליצר הטוב: עד מתי נלחם האחד בשני, ועד מתי תתנגד לכל מה שאני אומר, הלא שלמה המלך ע"ה קרא לי 'זקן', ואילו לך הוא קרא 'ילד'?

אמר לו היצר הטוב: אדרבה, לך קרא שלמה המלך 'כסיל', ואילו לי קרא 'חכם', ואין החכם שומע לכסיל.

אמר לו היצר הרע: אף על פי כן 'השלם עמי שעה אחת'. אמר לו היצר טוב: מה תרצה לעשות באותה שעה?

השיב היצר הרע: אזמין את אחד מן החסידים הגדולים לבית מרזח. אמר לו היצר הטוב: את מי תרצה להזמין?

השיב לו היצר הרע: את החסיד פלוני. אמר לו היצר הטוב: ומי מונע זאת מידך?

השיב היצר הרע: הוא חסיד גדול ולא ישמע בקולי, אלא אם כן גם אתה תסכים בעדי. אמר לו היצר הטוב: אני אתן לו רשות ללכת לשם.

בא היצר הרע ודבר על לבו של החסיד ללכת לשם, אך החסיד לא אבה לשמוע. עד שבא היצר טוב ואמר לו: תלך,

שעה רצופה ומתוקה של לימוד התורה

בעצמו בחינה של 'משתגע' ושל 'מתלהט', גם באופן זה אין לו לנוח מלימודו, כי בוודאי יבוא מזה לידי 'מתיקות ועריבות התורה'.

(מתוך הספר ספיר ויהלום להרב הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

כאשר יהודי יושב ולומד שעה רצופה, הרי הוא צריך להיות בבחינת 'משתגע' ולא לקום ממקומו, ולא זו בלבד, אלא להיות גם בבחינת 'מתלהט', שאבריו בוערים בתורת ה', עד שהלהב עולה מאליה ואין הוא יכול להניח תורת חיים מקור חיותו.

ואולי דרך רמז יש לפרש עוד הכוונה, שאפילו אם הוא חש

שמחה אמיתית רק בעת שישראל יושבים על אדמתם

ישראל יושבים על אדמתם.

ויש לומר שלזה מרמז פרשה זו שהיא קכ"ב פסוקים, לפרק קכ"ב שבתהלים ששם כתיב 'שְׂמֵחֵי בְּאֲמָרִים לִי בֵּית ה' גִּלְגָּל' היינו שהשמחה האמיתית יהיה רק כאשר נלך לבית ה' היינו בארץ ישראל בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן

(ספר 'זה השער')

הנה בפרשה זו (כי תבוא) יש קכ"ב פסוקים, וי"ל שרומז בזה לפרק קכ"ב בתהלים אל הפסוק (תהלים קכב, א) 'שְׂמֵחֵי בְּאֲמָרִים לִי בֵּית ה' גִּלְגָּל', והוא עפ"י מה שכתב רבינו האור החיים הק' בריש פרשתנו בפסוק (כו, ו) "והיה כי תבוא אל הארץ" וגו', אמר 'והיה' לשון שמחה, להעיר שאין לשמוח אלא בישיבת הארץ על דרך אומרו (תהלים קכו, ב) אֲזַי יִמְלֵא שְׂחֹק פִּינוּ וגו' עכ"ד. הרי דשמחה אמיתית יש רק בעת שבני

אורי ומוֹרֵי

החידה השבועית

קניית בפרשה

איך קשור כל אחד מהאיורים הבאים לפרשת השבוע?

את הפתרונות לחידות שלחו אלינו לכתבת המייל של המדור: leoroletzeirim@gmail.com

אורי ומוֹרֵי במסע אל העבר

"אורי ומוֹרֵי המשיכו לשבת על האבן עוד מספר רגעים. מהרהרים. "אתה יודע", הפסיקה מורי את השתיקה הממשכת. "לא רק שלא ממש האמנתי שהספר הזה יכל לקחת אותנו למסע בעקבות חייו של הרב קוק אלא ממש לא האמנתי..." אורי חיך והמתין לשמע לאן מורי חותרת. "אבל אם כבר הספר הזה לוקח אותנו למסע, הייתי מצפה שיקח אותנו לארועים מעניינים בחייו. הייתי רוצה לראות את הרב משוחח בהתפעלות עם החלוצים במושבות, או לראות אותו שוקד בלמוד תורה בחדר קטן בביתו... הייתי רוצה לראות אותו משוחח דברים נסתרים עם הרב הנזיר או..." אורי הקשיב לאחותו. הם תאומים, וכמו תמיד הוא הבין מיד למה היא מתכננת. "את צודקת", הוא אמר "זה באמת יכל להיות מעניין לראות את הרב כשהוא כבר רב... ולא כתינוק קטן בעריסה... אולי גם אני הייתי חושב ככה אם לא הייתי רואה את הרגעים המרגשים של ברית המילה. אבל אחרי שנכחתי באולם, ראיתי את האב הצעיר ואת העינים הטהורות של התינוק..." אורי עצר לרגע, משחזר בראשו את המראה המיוחד, ואז המשיך: "אחרי שהייתי שם אני מרגיש שהייתי רוצה לראות את הרב דוקא בצעדי הראשונים. הייתי רוצה לראות אותו משחק עם חברים, הייתי רוצה לראות איך הוא היה נראה כשהלך לתלמוד תורה או חזר ממנו, או מה הוא עשה שם... איך הייתה נראית ארוחת צהרים בבית הוריו..." מורי התחלה להבין. "יש בזה משהו." היא הסכימה "הרי רב גדול לא מתחיל כרב גדול. הוא היה פעם ילד... ואם אנחנו רוצים באמת ללמוד ממנו אנחנו צריכים לראות את כל התהליך. איך הפל התחיל. וגם, אם נראה איך הוא היה בתור ילד אולי נוכל לאמץ חלק מההנהגות שלו ולהיות אנשים גדולים בעצמנו, כבר עכשו".

המשך יבוא...

שלום לכם חברים,

אחד הספרים המכרים של הרב קוק נקרא 'אורות התשובה'. חלק קטן מהספר סדר וערך הרב בעצמו, ואת השאר - בנו, הרב צבי יהודה. גם הרב קוק בעצמו היה לומד מתוך הספר בחדש אלול מכיון שהרגיש שהדברים שכתובים בו חשובים מאד. אנחנו יכולים ללמוד מכך שכל אחד צריך ויכל לחזור בתשובה, גם אנשים צדיקים.

מה זה בעצם לחזור בתשובה? בספר, מסביר הרב שחזרה בתשובה היא לא רק להתחרט על מעשים רעים אלא - להיות טובים יותר. כשאנחנו מתקדמים ומשפרים את מעשינו אנחנו שבים - חוזרים למי שאנחנו באמת, וזוהי החזרה בתשובה שנזכה ללכת לאורו.

עֲלֵכֶם, אורי ומוֹרֵי.

שיחה בשנים

אורי: מורי, את מרגישה שראש השנה בפתח?

מורי: בודאי, אורי. בחדש אלול, שהוא סוף השנה ובו אנחנו מתקרבים להתחלה של שנה חדשה אני משתדלת לעשות יותר מצוות, להתאמץ גם אם אין לי כל כך חשק... אתה יודע, גם בישיבתו של הרב קוק נהגו כך בימים אלו. התלמידים השתדלו להרבות בלמוד תורה ובקיום מצוות באופן מיוחד. הרב כתב על כך גם בספרו אורות התורה (עמ' עח-עט) "רצוני לזרז בזה למזורזין שכמותכם ירבו בישראל, ולהזכירם את הדברים היסודיים של אפי ההכנה אשר אנו צריכים לעסוק בה להשלמתנו האמתית בצאת (בסיום) השנה, ולהכין את עצמנו לאור ימי הקדש: יום הזכרון - ראש השנה, ימי התשובה בכלל ויום הקדוש יום הכפורים, ימי השמחה חג הסוכות ושמחת תורה הבאים עלינו לטובה בעזרת ה' יתברך".

(ערוך מתוך: מועדי הראי"ה לחדש אלול)

נשמח לשמוע מכם: leoroletzeirim@gmail.com

באור צעיר

בראי"ה ובהתבוננות פנימית

משנים מסלול

על התשובה - ג

לחזור בתשובה זה בעצם לשנות הרגלים.

להפסיק לעשות מעשה לא טוב כמו: לומר לשון הרע או לחלל שבת, או לשנות מידה כמו: כעס או חוסר סבלנות.

"העקשנות לעמוד תמיד בדעה אחת ולהתמקד בה בחבלי החפזות שנעשו למנהג, בין במעשים, בין בדעות, היא מחלה הבאה מתוך שקוע בעבודות קשה, שאינה מניחה את אור החרות של התשובה להאיר בעצם חילה; כי התשובה היא שואפת לחפש מקורי אמת שהיא החפש האלהי, שאין עמו שום עבדות". (אורות התשובה ה,ה)

הרב נתן הגדרה מעניינת לחזרה שלנו על הרגלים רעים. הוא קורא לזה עקשנות.

זה מזכיר ילד קטן שמתעקש לעשות משהו מסוכן. הוא יכול לחזור על המעשה שוב ושוב למרות שהוא נופל ונחבל. למה להתעקש? אמרנו לך שזה לא טוב, אז שוב?

כמבוגרים אנחנו לא מבינים את ההתנהגות הזו, אבל האמת היא שגם אנחנו נוהגים באופן דומה הרבה מידי פעמים. יודעים שמהו לא טוב, ובכל זאת עושים אותו.

שו"ת "באורות"

ש. האם להיות עצוב על החטאים זה טוב או לא? האם כדאי להרבות בזה?

ת. הרב קוק כותב: "מאוד צריכים להזהר מן העצבות, אבל לא במדה גדולה כזו שתמנע את אור התשובה מלהדר אל עמק הנשמה" (אורות התשובה ה, יב).

כלומר, בדרך כלל, עצבות מסוכנת משום שהיא מובילה לייאוש וחיבוק ידיים. אך לעיתים יש שעצבות מביאה לשינוי חיובי ע"י שאנו מרגישים ש"ככה אי אפשר להמשיך יותר". לכן הרב קוק מדריך לא ליפול לייאוש שבעצבות, אלא לנתב אותה לרצון להשתנות, וללקיחת החיים ברצינות יותר.

ש. איך אפשר להתחזק בכך שה' יקבל את התפילות שלי, גם אם אני מרגיש שממש פישלתי השנה?

ת. חכמים לימדונו שאין דבר העומד בפני התשובה. לעיתים נדמה לנו ש"הפעם כבר באמת עברנו את הגבול, ואין כבר

למה? כי אנחנו עבדים של ההרגלים שלנו...

הרב אומר שהעקשנות להמשיך שוב ושוב באותה דרך, היא סוג של מחלה שכולנו חולים בה, המגיעה מתוך עבדות. השתעבדות להרגלים. מחשבה ש-"זה אני...".

עם השנים אנחנו מסגלים לעצמנו עוד "זה אני" כאלה. אני שקרן, אני עצלן, אני ביישן...

"מחלה הבאה מתוך שקוע בעבודות קשה, שאינה מניחה את אור החרות של התשובה להאיר בעצם חילה".

קשה להשתחרר מסטיגמות שהדבקנו לעצמנו ומכוח ההרגל. אנחנו פועלים על אוטומט, וקשה לעצור כל פעם לפני שאנחנו חוזרים שוב על הטעות ולעשות משהו אחר. לומר משהו אחר.

זה קשה אבל אפשרי, וכשנצליח נרגיש ממש יציאה לחירות.

אם נתעמק בדברי הרב נראה שאותה 'מחלה' לא נותנת לאור החרות להאיר. כלומר, החרות נמצאת בתוכנו תמיד. הנשמה שלנו באמת משוחררת מהרגלי חשיבה מוטעים ומעשים לא טובים. בפנים אנחנו חופשיים. אבל העבדות הזו מכסה על כך.

התפקיד שלנו הוא לשנות נתיב פעם אחר פעם, כמו במשחק של מכוניות מתנגשות. כשמגיעה ההתמודדות - לא להמשיך במסלול הרגיל אלא לסטות לנתיב אחר. לשנות.

זה אפשרי. זה מעשי. ואחרי תקופה כשנסתכל אחורה לא נאמין שפעם היה אחרת...

הערות, הארות ושאלות יתקבלו בברכה במערכת המדור:
leoroletzirim@gmail.com

סליחה? אנחנו לא מצליחים להבין איך אפשר לסלוח לעצמנו. אבל הדרך לבקשת הסליחה מד', עוברת דרך זה שגם אנחנו נסלח ונמצא את הטוב שבנו. הרב קוק עומד על כך שדווקא במצב שתארת שנדמה לנו שאנחנו לא ראויים לא לתפילה ולא לתשובה - טמונה ענווה ותשובה גדולה. משום שאדם מרגיש מיואש ומתוסכל רק ממה שחשוב לו. לעומת אנשים שלא אכפת להם ממצבם הרוחני, לך כן אכפת. עד כדי כך שזה מעציב אותך. מי שבמצב שכזה, אומר הרב קוק, נחשב לבעל תשובה גמור, שודאי יתקבלו תפילותיו.

"אם אדם... מרב מרירות נפשו על עוץ ירדתו המוסרית... איננו יכל להרים ראש לעסק בתורה ובמצוות... צריך הוא לשים אל לבו כי מדפאות לב כזו על כל עוונותיו הרי הוא ודאי באותה שעה בעל תשובה גמור..." (אורות התשובה יד, כג).

פינת השו"ת מחכה לשאלות שלכם! במייל או בקבוצות הווצאפ.

עומר דוידוביץ

שאלות למדור השו"ת ובקשת הצטרפות לקבוצות הווצאפ ניתן

לשלוח למייל: omerymh@gmail.com או ל: 050-6514877

שאלות למדור השו"ת ובקשת הצטרפות לקבוצות הווצאפ ניתן לשלוח למייל:

omerymh@gmail.com או ל: 050-6514877

רוצים לקבל את המדור אליכם לווצאפ? רוצים לשלוח שאלות למדור השו"ת?

קבוצת ווצאפ שקטה לקבלת העלון ושתי קבוצות פתוחות לדיונים.

סרקו ובחרו את הקבוצה הרצויה... מחכים לכם!

השקעה שעוד ילמדו עליה

דירות 2 חד' החל מ- **699,000 ₪**

GITAM BIDO

יש השקעות שאסור לכם לפספס!
הזדמנות אחרונה להשקעה מעולה
בדירות סטודנטים להשכרה, במתחם
הנחשק פרי פלייס ברחובות. המתחם,
הסמוך לפארק המדע, יכלול גם שטחי
מסחר, אולם קונגרסים ובית מלון.

שרי נדל"ן
מקבוצת אלדד פרי

***5066**

הדמיה להמחשה בלבד. ט.ל.ח.

PERI
PLACE
השקעה חכמה

רח' הרב צבי יהודה 12 ירושלים | טלפון: 02-6524793
דוא"ל: Mercazarav@gmail.com

אורות אברהם
מוסיפים אור

יוצא לאור ע"י:

כתובת: רח' גולדה מאיר 7, קומה 1, בית עליאש, נס ציונה | טלפון: 053-9620161 | דוא"ל: orotavraham@eldadperi.co.il | אתר: www.erotavraham.com
עריכה: תודעה יהודית - הרב שי הירש | עימוד ועיצוב: אליגטור עיצובים | מדור הילדים ואור צעיר - כתיבה ועריכה: אביטל לוי והרב עומר דוידוביץ',
איור: רננה אנסבכר | ייעוץ פדגוגי - ד"ר רונאל עטייה ('אורות ישראל') | צילום הרב יעקב הלוי פילבר - יענקה.

הגיליון מוקדש לע"נ ר' אברהם בן פריחה ז"ל • ר' יוסף בן תמו ז"ל • ר' יעיש בן אסתר ז"ל • ר' אברהם בן לאה ז"ל • יואל בן מרים ז"ל